

X “Xudafərin harayından qalan mən!..” XUDAFƏRİN

Qəzet 1932-ci ildən çıxır № 09-10 (6759-6760) 24 avqust 2015-ci il Cəbrayıl RİH-nin orqanı

23 avqust Cəbrayılın işğalından 22 il keçdi

Anım tədbiri keçirilmişdir

Avqustun 22-də 23 avqust - Cəbrayıl rayonunun işğalının 22-ci ildönümü ilə əlaqədar anım tədbiri keçirilmişdir.

Əvvəlcə 4 sayılı qəsəbədə yerləşən “Şəhidlər Abidə Kompleksi”ndə torpaqlarımızın azadlığı uğrunda canlarından keçmiş Şəhidlərin abidələri önünə gül-çiçək dəstələri

sürətli inkişafını göstərir, həmçinin ölkəmizin gələcək inkişaf perspektivlərini də müəyyənləşdirir. Xüsusən də ordu quruculuğu sahəsindəki mühüm irəliləyişlərimiz göz önündədir. Bu da o deməkdir ki, biz doğma torpaqlarımızı zor gücünə də düşmənlərdən azad etməyə qadirik. Son zamanlar ermənilərin aramsız olaraq atəşkəs rejimini pozmalarına Azərbaycan Milli Ordusunun layiqli cavab verərək düşməni yerində oturtması bunu aydın göstərir. Bəli, Azərbaycan Ordusu artıq inkişaf etmiş ordudur və hər zaman müzəffər yürüşə qalxmağa hazırdır. Biz bayaq şəhidlərimizin “Abidə kompleksini” ziyarət etdik. Həmin şəhidlərimiz torpaqlarımızın azadlığı, milli dövlət suverenliyimiz uğrunda canlarından

inşallah tezliklə doğma torpaqlarımıza qayıdacağıq.

Anım tədbirində çıxış edən ictimaiyyət nümayəndələri ilin 23 avqust gününün işğal günü kimi yox, Cəbrayılın işğaldan azad olduğu gün kimi bayram olunmasını arzuladılar.

Rayonun işğal günü ilə əlaqədar rayon İcra Hakimiyyətinin dəstəyi ilə çəkilmiş “Erməni işğalında qalan Cəbrayılım” adlı sənədli film nümayiş etdirildi.

qoyularaq xatirələri ehtiramla yad edildi, ruhlarına dualar oxundu.

Daha sonra anım tədbiri rayon İcra Hakimiyyətinin iclas zalında davam etdirildi.

Tədbiri rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Mahmud Quliyev açaraq məruzə ilə çıxış etdi.

RİH-nin başçısı çıxışında qeyd etdi ki, bu gün respublika prezidenti İlham Əliyev cənabları tərəfindən aparılan uğurlu daxili və xarici siyasət nəinki ölkəmizin hazırkı

keçmişlər. Onlar haqq işi uğrunda canlarını fəda etmişlər, özlərini Vətən, torpaq uğrunda qurban vermişlər. Milli Ordumuzun Ali Baş Komandanının hər an veriləcək əmrinə müntəzir olan fədailəri doğma torpaqlarımızı işğaldan azad etməklə həm bizim yurd-vətən nisgilmizə, həm də uzunillik həsrətimizə son qoyacaq, həm də düşməndən layiqli qisas almaqla şəhidlərimizin ruhlarını şad etmiş olacaqlar.

Biz buna tam əminik və

Tədbiri rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Mahmud Quliyev yekunlaşdırdı.

“Xudafərin”

Baş redaktordan

140 il əvvəl Azərbaycan Milli Mətbuatının banisi Həsən bəy Zərdabının “Əkinçi” qəzetinin nəşrə başlaması ilə bir şərəfli tarix yazıldı: Azərbaycanda jurnalistikanın bir sənət kimi, peşə kimi əsası qoyuldu. Həsən babamız əkinçi qiyafəsinə girib, ağ kağızların üzərinə hərfələri-şriftləri toxum kimi səpdi, o, hərlərdən sünbülmisalı sözlər, cümlələr bitdi, cürcədi. Qələmlə əkilən bu hərlər duyğularımızı, düşüncələrimizi qidalandırdı, zəhmimizə maarifçilik toxumu səpildi. Qələmlə kağız üzərində edilən bu əkinçilik peşəsi dünyagörüşümüzdə bir intibah ab-havası gətirdi.

“Qurani-Kərim”dəki surələrdən birinin “Qələm” adlanması, habelə yazının-xəttin müqəddəs tutulması, hətta taleyin-qismətin

Biz “Əkinçi”nin varisləriyik

alına yazılan pozulmaz yazı hesab edilməsi də bir daha qələmlə, yazı ilə bağlı müqəddəslikləri əks etdirir. Müqəddəslik isə haqqa, doğruluğa, ədalətə inam hissələrini özündə daşıyır. Deməli, belə olduqda qələmə sığınan, sözə güvənən jurnalistin vəzifəsi ilk növbədə haqqı-ədaləti yazmaqla müqəddəs mənəvi dəyərlərə xidmət etməkdir. Elə bu vəzifədən doğan məqsəd də düşüncəyə və ədalətli meyarlardan təsir etməkdir.

22 iyul 1875-ci ildə Milli Mətbuatımızın əsası qoyulmaqla Azərbaycan jurnalistikası milli zəmin üzərində intişar tapdı. Zaman keçdikcə jurnalistikamızın digər sahələri də- radio jurnalistikası və televiziya jurnalistikası yaranıb, formalaşmağa başladı. Yazıdan səsə, səsədən isə səsli görüntüyə doğru yollar açıldı. Hazırda isə bunların son variantı kimi elektron jurnalistikası öz hökmünü sürdürməkdə, iradəsini yeritməkdədir.

Göründüyü kimi, Milli jurnalistikamız dünya jurnalistikasının tərkib hissəsi kimi inkişaf etmiş, müasir yüksəliş dövrünə gəlib yetişmişdir. Bu, hər şeydən əvvəl, dünyada gedən global texnologiya proseslərlə bağlı olub, elmin-texnikanın yüksək inkişaf dövrünə qədəm qoyması ilə realizəsini tapıbdır. Başqa sözlə, jurnalistikada bu cür yüksək sürətli inkişaf tempi özünün texniki inkişaf göstəriciləri baxımından göstərir.

(ardı səh. 3-də)

Jurnalistlərin zona müşavirəsi

İyulun 13-də Masallı rayonunda "Azərbaycan milli mətbuatı - 140: inkişaf yolu və müasir dövrün çağırışları" mövzusunda respublika jurnalistlərinin zona müşavirəsi keçirildi. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin abidəsi önünə gül-çiçək dəstələrinin qoyulması və ruhunun ehtiramla yad edilməsi ilə başlanan təd-

edib bu cür regional konfransların Zərdab, Gəncə, Qəbələdə keçirildiyini, Qubada və Naxçıvanda keçiriləcəyini diqqətə çatdırdı. Yekunda isə iyulun 22-də Bakıda keçiriləcəyini bildirdi. Diqqətə çatdırdı ki, bu müşavirədə Masallı, Astara, Yardımlı, Neftçala, Hacıqabul, Biləsuvar, Cəbrayıl, Lənkəran, Salyan, Şirvan, Cəlilabad, Lerik və başqa rayonların qəzetlərinin baş redaktorları və yerli icra hakimiyyətlərinin nümayəndələri iştirak edirlər.

V.Əliyev çıxışında qeyd etdi ki, ümummilli liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən bu cür yubileyin keçir-

genişliylə bəhs açan natiq qeyd etdi ki, bu gün artıq Azərbaycanda güclü, peşəkar media formalaşmışdır. Belə ki, bu yaxınlarda ölkəmizdə keçirilən I Avropa olimpiya oyunlarının keçirilməsinə qarşı çıxış edən ittiham kompaniyasına qarşı da Azərbaycan mediası çox güclü yetərincə cavab verdi.

Mətbuat Şurasının sədri Əflatun Amaşov çıxışında A.Bakıxanovun, M.F.Axundovun publisistika sahəsindəki fəaliyyətlərini yada salıb, bu kimi bünövrənin nəticəsi olaraq H.Zərdabının "Əkinçi"ni nəşr etməsi ilə milli mətbuat tari-

zetlərdə müəyyən səhifələrin yeri boş qalırdı və ağ sütunlarla çap olunurdular. Həmin o boş qalan, yeni qəzetin səhifələrində ağ - yazının yeri boş görünən yerlərdəki yazıların çapına senzura qadağa qoyduğundan, çapa buraxılmayan həmin yazıların yeri nəticədə boş qalırdı. Lakin ümummilli lider 1998-ci ildə qəzetlərin üzərindəki senzura qadağalarını ləğv etdikdən sonra bir daha belə hallar olmadı və mətbuatda fikir azadlığına meydan verildi. 2000-ci ildə H.Əliyevin Sərəncamı ilə milli mətbuatımızın 125 illik yubileyinin

əməli tədbirlərdən - 156 jurnalistə mənzil verilməsindən, 255 mənzilin isə yaxınlarda verilməsindən və bu istiqamətdə müəyyən layihələr həyata keçiriləcəyindən və s. də danışdı, MDB ölkələrindən yalnız Azərbaycanda belə bir fondun mövcud olduğunu qeyd etdi. Xarici ölkələrdən isə İsveçdə 155 milyonluq, Avstriyada 12 milyonluq vəsaitin jurnalistlərə yardım fondu kimi ayrıldığını da diqqətə çatdırdı.

Daha sonra çıxışlar və müzakirələr başlandı. Astara RİH-nin nümayəndəsi Mərasim Hacıyev, Cəbrayıl RİH-nin humanitar məsələlər üzrə müavini Fəridə xanım İbayeva, əvvəllər "Qazıməmməd bolşeviki", "Kommunizm yolu" adları ilə çıxmış "Hacıqabul" qəzetinin baş redaktoru Xuraman Hüseynova, Biləsuvar RİH-nin əməkdaşı Xəyalə Qənbərova, "Lənkəran" qəzetinin baş redaktoru İltifat Əhmədov, Cəlilabad RİH-nin əməkdaşı Güldanə Əliyeva, "Gündoğar" (Neftçala) qəzetinin baş redaktoru, Əməkdar jurnalist Habil Əsədov, "Qələbə" (Salyan) qəzetinin baş redaktoru Rüstəm Əliyev, "Zirvə" (Yardımlı) qəzetinin baş redaktoru Ələsgər Cəfə-

bir öz işini rayondakı Heydər Əliyev Mərkəzində davam etdirdi.

Masallı rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Rafil Hüseynov tədbir iştirakçılarını salamlayıb, Azərbaycan milli mətbuatının 140 illik

rilməsi ənənəsi qoyulub və hazırda ölkə prezidenti İlham Əliyev cənabları tərəfindən bu ideya uğurla davam etdirilir. Belə ki, 2003-cü ildə respublika jurnalistlərinin I qurultayı keçirildi və orada Azərbaycanın Mətbuat Şurası yaradıl-

ximizin əsasını qoyduğunu qeyd etdi. Bildirdi ki, MDB məkanında ilk dəfə olaraq ulu öndər Heydər Əliyevin Sərəncamı ilə 6 avqust 1998-ci ildə mətbuat üzərindən senzura götürüldü, azad fikir, azad mətbuat inkişaf etməyə başladı. Hazırda ölkəmizdə 5000-dən çox KİV qeydiyyatdan keçib.

XX əsrin sonlarında milli azadlıq hərəkatımızın dalğası genişləndikcə milli mətbuatımız da bu sahədə mühüm rol oynadı. İndi artıq sosial şəbəkələr, feisbuk (facebook) vasitəsi yeniliklərdən xəbər tutub bilir. Lakin mətbuatın informasiya məkanında öz mühüm yeri var. Bir vaxtlar radio, sonradan televiziya meydana çıxanda da deyirdilər ki, artıq qəzetçilik aradan çıxacaqdır. Lakin bu, belə olmadı, onda da, indi də, bundan belə də mətbuat öz xüsusi yerinin olduğunu göstərdi və göstərəcəkdir. Yəni hər bir informasiya vasitəsinin özünün informasiya sahəsində öz yeri vardır.

Ə.Amaşov onu da bildirdi ki, 2003-cü ildə yaranan Mətbuat Şurası mətbuatla cəmiyyət, habelə mətbuat və hakimiyyət arasındakı əlaqələri möhkəmləndirir. Şura sədri sonda konfrans iştirakçılına mətbuat bayramı ilə bağlı bir daha təbriklərini çatdırıb, uğurlar arzuladı.

Kütləvi İnformasiya Vasitələrinə Dövlət Dəstəyi Fondunun icraçı direktoru Vüqar Səfəri çıxışında ölkə prezidentinin 2 iyun tarixli Sərəncamı ilə milli mətbuatımızın 140 illik yubileyinin keçirilməsini diqqətə çatdırıb, bildirdi ki, bu gün Azərbaycanda söz azadlığı yetərincədir, milli mətbuatımız uğurlu inkişaf yolundadır. Bir vaxtlar qe-

keçirilməsi, 2003-cü ildə Milli Mətbuat Şurasının yaradılması, 2008-ci ildə Kütləvi İnformasiya vasitələrinin inkişafına dövlət dəstəyi konsepsiyasının təsdiq olunması, 2009-cu ilin 3 aprelində KİVDF-nin yaradılması və s. bir daha ölkəmizdə jurnalistikanın inkişafına dövlətin qayğısının təzahürü idi.

Daha sonra V.Səfəri KİVDF-nin heyətə keçirdiyi layihələrdən, dövlət tərəfindən jurnalistlərə edilən yardımlardan, onların mənzillə təmin edilməsi sahəsində görülən

rov, Lerik RİH-nin əməkdaşı Arzu Qənbərova, "Cənub xəbərləri" qəzetinin baş redaktoru Zahir Əmənov, "Məhsul" (Biləsuvar) qəzetinin baş redaktoru Muxtar Əhməd İsmayıloğlu, Biləsuvar RİH-nin humanitar şöbənin baş məsləhətçisi Cəfərov Mirzə Əzim oğlu, Şirvan, Masallı rayonlarının qəzetlərinin təmsilçiləri və başqaları çıxışlar edərək arzu və təkliflərini səsləndirdilər.

"Xudafərin"

yubileyi münasibətilə konfrans iştirakçılına təbriklərini çatdırdı.

Prezident Administrasiyasının təmsilçisi olan Vüqar Əliyev çıxış

di. Habelə 2000-ci ildə Milli Mətbuatımızın 125 illiyinin keçirilməsindən, jurnalistlərin mükafatlandırılması və s. kimi məsələlərdən

Biz "Əkinçi"nin varisləriyik

(əvvəlki səh.1-də)

Bu texniki sıçrayış görsən insan zəhnini kölgə altına alıb, öz texniki təsir gücünü mədəni-intellektual gücə qarşı yönəltmirmi?

Bu gün təkə Milli jurnalistikada yox, elə dünya mediasında da diqqət mədəni inkişaf baxımından artırılmağa yönəldilməlidir. Faktları kor-koranə internet səhifəsində yerləşdirməklə, yaxud efir və ekran vasitəsilə nümayiş etdirməklə, ya elə qəzet səhifələrinə çıxartmaqla jurnalist öz vəzifəsini icra etmiş, işini bitmiş hesab etməlidirmi?!

Mənə elə gəlir ki, texniki gücün imkanlarına analitik təfəkkürün gücü qoşulmalıdır. Jurnalist robot mexanizminə çevrilməməlidir, materialları sayta kortəbii şəkildə yox, şüurlu surətdə yerləşdirməlidir. Kompüterin düymələrini əllərimizi mexaniki hərəkət mexanizminə çevirməklə yox, duyğumuzun, düşüncəmizin analitik məntiqi diqqəti altında hərəkətə gətirməliyik. Kompüter ağılımızın gücü ilə işləməlidir. Ağıl kompüterə yox, elektron aparatı ağıla, zəkaya itaətçilik göstərməlidir.

Ağıl da iki istiqamətdə fəaliyyət göstərə bilər. Allah yolu tutan, haqqa-ədələtə söykənən idrak sahibləri ilə yanaşı təəssüflər olsun ki, şeytana xidmət yolu tutub, şər əməllərə meydan verənlər də olur. Təbii ki, hər bir jurnalistin vəzifəsi müqəddəs qələmə ehtiram göstərərək, haqq sözü uca tutmaqdan ibarət olmalıdır.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev ölkəmizdə söz azadlığının, azad fikirlilik ideyalarının böyük qarçısı idi. Bu gün də ölkə prezidenti İlham Əliyev cənabları söz, mətbuat azadlığına böyük önəm verir. Biz jurnalistlər bundan seviniirik, amma eyni zamanda bundan məsuliyyət hissi də duymalıyıq. Söz azadlığını hərc-mərclik, dedi-qodu mütəvisinə gətirməməliyik. Sözü müqəddəsliyini, yuxarıda əbəs yerə buna ştrixlər vurmamışdım, dərinəndən dərk etməliyik. Hər sözü müqəddəsliyini, ifadəmizin, cümləmizin məsuliyyətini anlamalıyıq. Dərk etməliyik ki, biz 140 il bundan əvvəl "Əkinçi"nin əkdüyü toxumların məhsullarıyıq- "Əkinçi"nin varisiyik. 140 illik tarixi ənənəsi olan, "Əkinçi" kimi (H.Zərdabi kimi) babası olan mətbuat varislərinin- biz müasir jurnalistlər nəslinin yanlışlıqlar (naşılıqlar) etməyə ixtiyarımız-haqqımız yoxdur!

Var olsun "Əkinçi" babamız!

"Əkinçi" varislərinin peşə bayramını təbrik edirik, Milli Mətbuatımızın yüksəlişi yollarında jurnalist həmkarlarımıza uğurlar arzulayıram.

Böyük Mərcanlı Uşaq İncəsənət Məktəbinin direktoru Vidadi Orucov və Cəbrayıl rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin direktoru Vasif Quliyev tədbirdə çıxış edərək əsgər və zabitləri Milli Silahlı Qüvvələrimizin yaranmasının 97-ci il dönmü ilə əlaqədar təbrik etmişlər.

Əsgər və zabitlərin özləri də müxtəlif musiqi alətlərində ifalar etmişlər.

Zabit Azər Əhmədov axırda çıxış edərək komandanlıq və şəxsi heyət adından Cəbrayıl rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Mahmud Quliyevə, rayon Mədəniyyət və Turizm şöbəsinin kollektivinə göstərilən nümunəvi-mədəni xidmətə görə təşəkkür etmişdir.

Murovdağda konsert

Cəbrayıl rayon Mədəniyyət və Turizm şöbəsinin musiqi kollektivi hər il olduğu kimi bu il də 25-26 iyun tarixində Murov dağ döyüş bölgəsində olmuş, "N" sayılı hərbi hissənin əsgərləri qarşısında Milli Silahlı Qüvvələr Günü münasibəti ilə bayram konserti təşkil etmişdir.

Hərbi hissənin nümayəndəsi Azər Əhmədov bayram tədbirini açıq elan etmişdir.

Müğənni Sədaqət Ağayev, Vasif Quliyev maraqlı ifaları musiqiçilərdən Fərman Rzayev, Vətən Abdullayev, Tofiq Bayramovun müşayiəti ilə rəğbətə qarşılandı, Hüseyn Xudiyevin "Əsgərim" şeri ifa olundu.

Cəbrayıl rayon Mədəniyyət və Turizm şöbəsinin müdiri Kamran Quliyev, musiqi kollektivinin rəhbəri Sədaqət Ağayev,

rek komandanlıq və şəxsi heyət adından Cəbrayıl rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Mahmud Quliyevə, rayon Mədəniyyət və Turizm şöbəsinin kollektivinə göstərilən nümunəvi-mədəni xidmətə görə təşəkkür etmişdir.

Hüseyn Xudiyev

2015-ci ilin yanvar-iyun aylarında Cəbrayıl rayonunun sosial, iqtisadi inkişafı haqqında

DEMOQRAFİK GÖSTƏRİCİLƏR

Cəbrayıl rayonunun ərazisi 1,05 min kvadrat kilometr, əhalisinin sıxlığı isə bir kvadrat kilometrə 73 nəfər təşkil edir.

2015-ci ilin 1-i iyul vəziyyətinə rayonun əhalisi 77,2 min nəfər olmuş (o, cümlədən şəhər yeri 12,3 min nəfər, kənd yeri 64,9 min nəfər) və 2015-ci ilin əvvəlindən 373 nəfər, yaxud 1,6 faiz artmışdır. Rayon əhalisinin ümumi sayından 49,1 faizini kişilər (38 min nəfər), 50,9 faizini qadınlar (39,2 min nəfər) təşkil edir. Əhalinin 22,6 faizi 0-14 yaşda (17,5 min nəfər), 71,6 faizi 15-64 yaşda (55,2 min nəfər), 5,8 faizi (4,5 min nəfər) 65 və yuxarı yaşda olanlardır. Əhalinin 27,8 faizini (21,4 min nəfər) 14-29 yaşda olan yeniyetmələr və gənclər təşkil edir.

2015-ci ilin yanvar-iyun aylarında Cəbrayıl rayonunda 551 doğulan, 178 nəfər ölənin qeydə alınmışdır. 2014-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə əhalinin hər min nəfərinə hesabı ilə doğulanların sayı 0.1 faiz artmışdır. İlin əvvəlindən ölənlərin sayı 178 nəfər olmuşdur. 2014-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə əhalinin hər min nəfərinə ölənlərin sayı 0,3 faiz az olmuşdur.

2015-ci ilin yanvar-iyun aylarında rayonda 232 nikah bağlanmış və 51 boşanma faktı qeydə alınmışdır. Əhalinin hər min nəfərinə hesabı ilə 2014-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə nikahların sayı 0,4 faiz az olmuş, boşanma faktlarının sayı 0,2 faiz artmışdır.

2015-ci ilin yanvar-iyun aylarında 191 nəfər rayon ərazisinə daimi yaşamaq üçün gəlmiş, 50 nəfər isə qeydiyyatdan çıxıb getmişdir. Rayon üzrə miqrasiyanın müsbət saldosu 141 nəfər olmuşdur.

ƏMƏK

İşləyən və işsiz əhalini əhatə edən iqtisadi fəal əhali Cəbrayıl rayonunda 01 iyul 2015-ci il tarixə 56636 nəfər olmuş, 15 və yuxarı yaşda olan əmək qabiliyyətli rayon əhalisinin 68,9 faizini təşkil etmişdir. İqtisadi fəal əhalinin tərkibində məşğul olanların xüsusi çəkisi 95,0 faiz olmuşdur.

2015-ci ilin yanvar-iyun aylarında rayonda 117 vahid yeni iş yeri açılmışdır ki, onlardan 71-i daimi yeni iş yeri olmuşdur. Açılan yeni iş yerlərindən 3 vahid mövcud müəssisə və təşkilatların, 20 vahid yeni açılmış müəssisə və təşkilatların, 48 vahid isə fiziki şəxslərin payına düşür.

2015-ci ilin yanvar-iyun aylarında rayonun iqtisadiyyatında maddə çalışan işçilərin orta aylıq əmək haqqı 236,9 manat təşkil etmişdir. Ötən ilin müvafiq dövründə isə orta aylıq əmək haqqı 236 manat təşkil etmişdir. Orta aylıq əmək haqqı ötən ilin altı ayı ilə müqayisədə 1 faiz artmışdır.

SƏNAYE

Cəbrayıl rayonu üzrə 2015-ci ilin yanvar-iyun aylarında mövcud olan 4 sənaye müəssisəsi fəaliyyət göstərmişdir. Cəbrayıl rayon kənd içməli su təchizatı müəssisəsi, Cəbrayıl Rayon Paylayıcı Elektrik Şəbəkəsi, Cəbrayıl rayon təsərrüfat hesablı Araz istehsal və təlim kombinatı və Cəbrayıl rayonu Kommunal Təsərrüfatı fəaliyyət göstərir.

2015-ci ilin yanvar-iyun aylarında istehsal olunmuş mallar, yerinə yetirilmiş iş və xidmətlər 258,6 min manat olmuşdur. Ötən ilin müvafiq dövründə bu göstərici 290,8 min manat olmuşdur. Ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə istehsal olunmuş mallar, yerinə yetirilmiş iş və xidmətlər 88,9 faiz təşkil etmişdir.

Sənaye fəaliyyəti ilə məşğul olan müəssisələr üzrə 2015-ci ilin yanvar-iyun aylarında hesablanmış əmək haqqı fondu 198,7 min manat olmuşdur. Ötən ilin müvafiq dövründə bu göstərici 181,4 min

manat olmuşdur. Bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 109,5 faiz deməkdir.

Bir işçiyə düşən orta aylıq nominal əmək haqqı 2015-ci ilin yanvar-iyun aylarında 240,3 manat, ötən ilin müvafiq dövründə bu göstərici 237,8 manat olmuşdur. Bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 101 faiz deməkdir.

ƏSASLI TİKİNTİ VƏ İNVESTİSIYA

Rayon üzrə tikinti təşkilatlarının 2015-ci ilin yanvar-iyun aylarında öz gücləri ilə yerinə yetirdikləri podrat işlərinin dəyəri 2570,5 min manat olmuşdur. Bundan 1201,9 min manatı əsaslı təmirə, 1337,5 min manatı cari təmirə, 6 min manatı sair işlərə çəkmişdir.

Ötən ilin müvafiq dövründə yerinə yetirilmiş podrat işlərinin dəyəri 9269,4 min manat olmuşdur. Baxılan dövrdə yerinə yetirilmiş podrat işlərinin həcmi ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 27,7 faiz olmuşdur.

Tikinti təşkilatlarında ilin əvvəlindən 74 nəfər çalışmışdır. Onlara 118.3 min manat əmək haqqı hesablanmışdır. Bir işçiyə düşən orta aylıq əmək haqqı 268,9 manat olmuşdur. Ötən ilin müvafiq dövründə isə tikinti təşkilatlarında 86 nəfər çalışmış, onlara 120,1 min manat əmək haqqı hesablanmışdır. Bir işçiyə düşən orta aylıq əmək haqqı 234,5 manat olmuşdur. Bu rəqəmləri müqayisə etsək görürük ki, baxılan dövrdə bir işçiyə düşən orta aylıq əmək haqqı ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 114,7 faiz təşkil edir.

KƏND TƏSƏRRÜFATI

Cəbrayıl rayonu üzrə 2014-cü ildə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı 3584 hektar əkin sahəsindən götürülmüşdürsə, 2015-ci ilin kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı isə 3624 hektar əkin sahəsindən götürülür. Bu əkin sahələri ailə kəndli təsərrüfatlarının payına düşür.

Əkin sahələrinin 2370,0 hektarını buğda, 250,0 hektarını arpa, 15,0 hektarını dən üçün qarğıdalı, 20,0 hektarını şəkər çuğunduru, 27,0 hektarını kartof, 48,0 hektarını tərəvəz, 4,0 hektarını bostan, 20,0 hektarını cari ilin çoxillik otları, 870,0 hektarını keçmiş illərin çoxillik ot bitkiləri təşkil edir.

01 iyul 2015-ci il vəziyyətinə əkin altında olan sahədən 8150,0 ton dənli (o cümlədən 7457,0 ton buğda, 693 ton arpa), 460 ton kartof, 286 ton tərəvəz istehsal olunmuşdur.

01 iyul 2015-ci il tarixə heyvandarlıq sahəsində qənaətbəxş vəziyyət olmuşdur. Belə ki, qeyd edilən dövrdə rayon üzrə bütün təsərrüfat kateqoriyalarında 10245 baş iri buynuzlu mal-qara, o cümlədən 3779 baş inək və camış, 112895 baş qoyun və keçi mövcud olmuşdur.

01 iyul 2015-ci il tarixə mövcud olan mal-qaranın sayını ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisə etsək görürük ki, iri buynuzlu mal-qara 70 baş, o, cümlədən inək və camış 19 baş, qoyun və keçilər isə 555 baş artıq olmuşdur.

Baxılan dövrdə rayon üzrə ət istehsalı 8408 sentner (dir çəkiddə), süd istehsalı 35300 sentner, yumurta istehsalı 1900 min ədəd, yun istehsalı isə 1402 sentner olmuşdur.

NƏQLİYYAT VƏ RABİTƏ

Rayon üzrə 2015-ci ilin yanvar-iyun aylarında dövlət rabitə müəssisələrində göstərilmiş rabitə xidmətlərinin həcmi 49,3 min manat, başqa sözlə keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 104,4 faiz olmuşdur.

Baxılan dövrdə telefon aparatlarının sayı isə 1171 ədəd olmuşdur. Bu telefon aparatlarının hamısı elektron sistemlidir. Bu dövrdə mənzillərə 4 ədəd yeni telefon çəkilişi olmuşdur.

S.Süleymanov,
Statistika
İdarəsinin
rəisi

Milli Qəhrəmanlarımız

Milli Qəhrəman Kazım Ərşad oğlu Məmmədovun valideynlərinin yaşadığı Xırdalan qəsəbəsinə çatandan sonra təsadüfən Qazanzəmi kəndindən olan döyüşçü yoldaşım Nurəddinlə rastlaşdım. "Elə sənənlə də görüşməliydim qəzetə material hazırlamaq üçün. Amma əvvəlcə mənə də görüm Kazımın atası Ərşad kişiyilin yaşadığı yeri tanıyırsanmı?" - deyə ondan soruşduqda, dərhal cavab verdi ki, hə, elə düz gəlmisən, bir qədər aralıdakı evi mənə tuşutdu. Yaxınlaşdım, əvvəlcə şəhidin qardaşı olan Bəşirlə qarşılaşdım. (Bəşir Cəbrayıl polisində uzun müddət işləyib və hazırda təqəddürdür). Əlimdəki "Xudafərin" qəzetinin birini ona verib, gelişimin məqsədini qısaca ona ərzi-hal etdim...

Məni evdə Kazımın anası Dursun xala (Dursun Məhəmməd qızı Balakışiyeva) çox istiqanlıqla qarşıladı. Bala, bu istidə zəhmət çəkib yol gəlmisən, içəri keç əyləş, -dedi. Nəvəsinə dedi ki, tez Ərşad babana zəng elə haradadırsa, gəlsin, evə qonaq gəlib de.

Ərşad dayı gəlib çıxanacan Dursun xala mətbəxdə çay dəmləyə-dəmləyə onunla kəndər söhbəti elədik. Söhbətdən aydın oldu ki, altı uşaq anasıdır: Kazım, Şamama, Bəşir, Naringül, Valide, Aydın. Üç qız, üç oğlan. Övladlarını yer-bəyer ediblər. Qızlarını üçü də müəllimədirlər. Hətta qızı Validənin isə mənim Dağtumasda olarkən dərs dediyim Ünsiyyət Əkbər oğlu Qəniyevlə ailə həyatı qurduğu da məlum oldu.

Beləcə, Dursun xala ilə dərldəşdik. Ərşad dayı da gəlib çıxdı. Söhbətimizi davam etdiririk; rəhmətlik Kazım haqqında xatirələr çözülməyə başlayır. Uşaqlığında onu ən çox ana nənəsi Qaragöz xanım saxlayıb-böyüdü. Hələ bir müddət də uşaqlığının bizim dedə-baba kəndimiz olan və 1937-1938-ci illərdə sovet hökuməti tərəfindən dağıdılıb viran edilmiş Piresəd kəndinin yal-yamaclarında qoyunquzu sürüsü arxasında keçdiyini də söylədi atası Ərşad Bəşir oğlu. (Piresəd sözünü də yerli ləhcəyə uyğun tərzdə "Piresəd" şəklində tələffüz elədi). Qaragöz nənəsi ilə uşaqlıqda bacısı ilə birgə çəkdiyi şəklə də mənə göstərdi.

Daha sonra Kazımın uşaq vaxtlarında rəsm çəkdiyini də deyən atası onun əl işlərindən bir nümunəsini mənə təqdim etdi. Kiçik qardaşı Aydına çatacağı bu şəklə diqqət yetirirəm. Bir gül rəsmi təsvir olunan həmin şəklın yanında bir tiyəli qılinc, ya qəmə də öz əksini tapıb. Nə demək istəyirmiş görəsən Kazım bu şəkille? Özümdən ixtiyarsız şəklın məzmununu

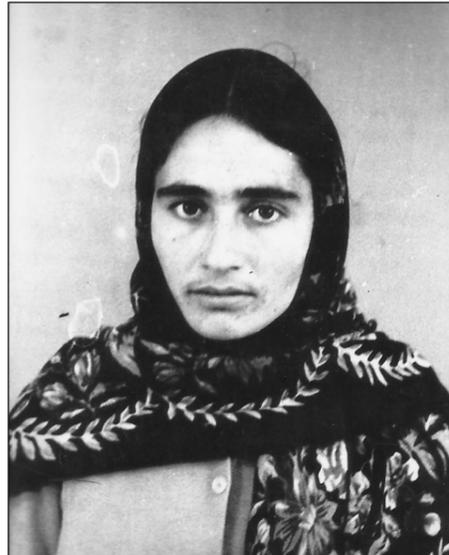
Yarpaqlar gülün, igidlər

"oxumağa" çalışıram. Buradakı gül iki enli yarpağın arasından çıxıb boy atıb. Yəqin ki, bu təbiətin öz təbii qanunayğunluqlarına işarə olub. Deyilmək istəyir ki, gül-çiçək zəriflik rəmzidir və onun ətrafından qalxan yarpaqlar da həmin gülün qoruyucularıdır ki, gül yad təsirlərdən qorunsun. Bəs onda bu gülün yanında rəsm olunmuş qəmə ilə (qılıncla) nə demək istəyib bizim şəhid qardaşımız Kazım? Gülün ictimai aləmdəki metaforik rəmzi zərif cinsin nümayəndəsi sayılan qız-qadınlardır. O qız-gəlinlər ki, onlar bizim ya sevgilimiz, ya anamız, ya bacımızdır və onları qorumaq isə bir vətən əsgəri kimi hər bir kişinin müqəddəs borcudur. Bax, Kazım Ərşad oğlu Məmmədov vətənimizin müsəlləh əsgəri kimi, xalqımızın fədai övladı kimi bu rəmzi təsvir vasitəsilə sonbeşik qardaşı Aydına demək istəyirmiş ki, sən evimizdə anamızın və bacılarımızın, mən isə döyüşdə vətənimizin qız-gəlinlərinin şərəfini-ləyaqətini öz gücümüzlə (qol zoruna çalınan

özü ilə bərabər qaytarıb gətirməsi evə, ailəyə olan böyük məhəbbətin ifadəsi deyildirmi, bəs nə idi? Ərşad dayı həmin şəkilləri də qəzetdə çap olunmaq üçün mənə verdi.

Bizim oturduğumuz otağın bir tərəfində üçrəngli bayrağımızın yanında Kazımın barelyefi də qoyulmuşdu. Sanki bizim söhbətimizdə onun ruhu da iştirak edir, qeybdən bizə sözlər pıçıldayırdı. O pıçılıtların əks-sədasını biz Məzrə kəndindən olan Həsən Təhməzlinin Kazım Məmmədova həsr etdiyi "Səməndər ömrü" kitabında da, Qarağac kəndindən olan rus dili müəllimi Həsən Sədrəddin oğlu Səfiyevin "Qartal dağlarda qaldı" ("Borçalı" NPM, 2011) adlı kitabından da eşidirik. Bu kitablarda Kazımın cəsurluğu dil açıb danışır. Həmçinin "Azərbaycan Respublikasının Xatirə kitabı"nın 596-cı səhifəsində də K.Məmmədov haqqında məlumat öz əksini tapıb.

1986-cı ildə Böyük Mərcanlı kənd orta məktəbini bitirib Gəncə şəhərində İnşaat

Kazımın anası Dursun xala

qılincimizin hesabına) qorunmalıyıq. Bəli, təbiətdəki gülü-çiçəyi, cəmiyyətdəki qızı-qadını tanıyır zəriflik mücəssəməsi kimi xələf əyləyib ki, biz mətinlik rəmzi olan kişilər onun qayğısını, nazını, keşiyini çəkək.

Bəli, yarpaqlar gülün, igidlər elin dövrəsində cəm olurlar. Başqa sözlə, yarpaq gülü, igid eli qoruyar...

Bax belə bir duyğusal, həssas düşüncə sahibi idi Kazım. Bilmirəm nə sirdirsə, insanların təbiətində - rəftarında onların doğulduqları ilin də müəyyən təsiri, əlamətləri özünü göstərir.

10 oktyabr 1969-cu ildə Böyük Mərcanlı kəndində evin-ailənin ilk övladı kimi dünyaya göz açmışdı Kazım. Mən özüm də həmin ildənəm - 1969-cu ildən. Çox müşahidələr aparmışam yaşadılarının xarakter cizgilərində: ailəcanlı, vətənpərvərlik, humanizm, sonsuz sədəqətçilik hissləri, lazım gəlsə, özünü insanlığın yolunda fəda etmək hissləri və s. bu kimi yüksək insani keyfiyyətlər 1969-cu ilin adamlarını bir arada birləşdirir. Bu cəhətlər Kazımın da xarakter xüsusiyyətləri idi. 1988-1990-cı illərdə Uralda Çelyabinsk şəhərində Daxili Qoşunlarda hərbi xidmət keçən K.Ə. Məmmədovun 2 il sərəsər öz üstündə atasının, anasının və babası Bəşir kişinin - hər üçünün şəkillərini cibində gəzdirməsi və axırda da

Kazımın babası Bəşir kişi

4 radələrində Kazımğilin Zamzur kəndindəki polis postu saqqallı quldurlar tərəfindən mühasirəyə alındı. Kənd camaatının bir hissəsi atışmanın şiddətləndiyini görəndə düşmən qarşısına əliyalın çıxmağın mənasız olduğunu görüb ölümün caynağından xilas olmuşdular. Hadisə yerini tərk etməyə macal tapmayanlar Kazım başda olmaqla digər iki polis nəfərinin qeyrətinə sığınmışdılar. Kazımğildən savayı kəndin 5 nəfər sakini - üç kişi, iki qadın döyüşlərdə fəal iştirak edir, Kazımğilə ürək-dirək verirdilər. Erməni quldurları tez-tez səsgücləndirici ilə: - Ara, təslim olun, yoxsa hamınızı məhv edəcəyik,- deyirdilər.

Kazım və onun igid yoldaşları Abdullayev Şükür, Aslanov Elçin, Babayev Akif, Aslanov Yolçu, Həcər hünərli Fazilə, Müşkünaz: - ya son nəfəsə kimi vuruşacağıq, ya da düşmən əlinə keçincə sonuncu patronu ürəyimizə sıxacağıq - deyərək içmişdilər. Şiddətli atışmalarda Kazımın polis yoldaşı Şükür öldürüldü, Elçin isə ağır yaralandı. Az keçməmiş Kazım və Akif də yaralandılar. Ermənilərin sırası get-gedə artmaqda idi. Kazımğilin harayı artıq Cəbrayıl çatmırdı. Yegənə əlaqə vasitəsi olan ratsiya sıradan çıxarılmışdı. Erməni quldurları Kazımğilin sən-

Kazımın atası Ərşad kişi

Texnikumuna daxil olan Kazım 1988-1990-cı illər Çelyabinskde sovet ordusunda xidmətdə olur. Əsgəri xidmətini qurtardıqdan sonra təhsilini qiyabi şöbəyə dəyişdirib, özü könüllü olaraq 1991-ci ilin fevralından Cəbrayıl rayon Daxili İşlər Şöbəsinə post-patrol xidmətinə işə düzəlir və torpaqlarımızın müdafiəsi uğrunda azadlıq mücadiləsinə qalxır. 1991-ci ilin mayında Hadrut rayonunun 12 yaşayış məntəqəsinin azad edilməsində şəxsi igidlik nümunəsi göstərir.

Sonuncu döyüşünü təsvir edən hissəni İsmayıl İmanzadə və Tariyel Abbaslının "Cəbrayıl şəhidləri" kitabından diqqətə çəksək, Kazım Məmmədovun son anadək düşməne qarşı necə əzmkar müqavimət göstərərək qəhrəmancasına həlak olduğunu aydınca görürük:

"1991-ci ilin noyabr ayının 15-də saat

Kazım və bacısı ana nənəsi Qaragöz xanımla

ngərə çevirdikləri binanı ala bilməyəcəklərini görəndə ona od vurdular. Kazım binanın taxtapuşunun alovlandığını görəndə pilləkənlə aşağı endi. Onun atdığı sərrast güllələr düz on bir nəfər erməni quldurunu nəfəsini kəsdi. O, aşağı enib zirzəmidə döyüş mövqeyi tutmaq istəyəndə pilləkənin qarşısında sinəsindən ağır yara aldı.

Və bundan sonrakı hadisələrdən xəbəri olmadı...
Quduz ermənilər Zamzuru aldıqdan sonra kənddəki evlərə od vurub sağ qalan kişini əzabla qətlə yetirdilər və kəndin iki axırınıc

elin dövrəsində...

sakini Fazilə ilə Müşgünə nazir apardılar"...

Həmin dəhşətli qanlı-qadalı gün-noyabrın 15-də Kazım Məmmədov Tanrı dərğahında şəhidlik məqamına yetişdi. Onun qəhrəmanlığı dövlətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirildi və ən yüksək fəxri ad - Milli Qəhrəman adına layiq görüldü. 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı Fərmanla respublika prezidenti tərəfindən Cəbrayıl rayon Polis Şöbəsinin polis nəfəri, polis kiçik serjantı Məmmədov Kazım Ərşad oğlu Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adına layiq görüldü.

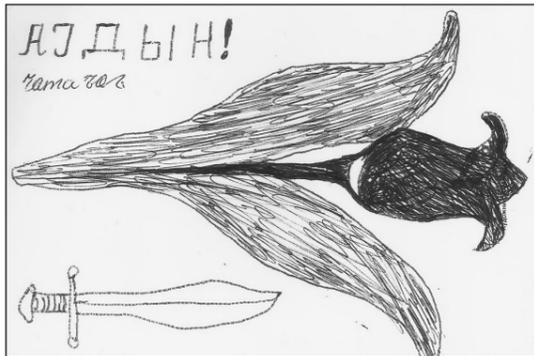
Böyük Mərcanlıının ilk şəhid övladı Kazım Məmmədov Böyük Mərcanlıdakı "Saz" qəbiristanlığında torpağa tapşırıldı. Oxuduğu məktəbə onun adı verildi. 1993-cü ilin əvvəlində isə məktəbin heyətində Kazımın büstü qoyuldu. Atasını Ərşad kişi o illərdən qalan həzin bir xatirə kimi məktəbin heyətində ucaldılmış həmin büstün şəklini də mənə verdi və xəyalda daldı. Bu xəyal içində o nə fikirləşirdi, bunu o özü bildirdi, amma həmin məqamda Dursun xalanın təəssüf hissələrdə dediyi sözləri sanki elə bu xəyalın sözlə ifadəsi idi: -bu qədər qurbanlar verildikdən sonra ardından torpaqlarımızın da getməsi ikiqat dərd oldu bizə. Həm sayseçmə

Kazımın uşaqlığı

övladlarımız əldən getdi, həm də torpaqlarımız...

Mən isə bu sözləri əlavə edə bilməyib. Torpaq uğrunda şəhid olanlarımız isə nahaqdan qurban getməyiblər, onlar haqq işimiz uğrunda canlarından keçdilər və sübut etdilər ki, bu torpaqlar bizimdir və yolumda hər an qanlarından, canlarından keçməyə hazır olan vətən fədailərimiz var. O fədailərdən biri də Kazım Məmmədovdur. Haqq isə nazilər, amma üzülmez. Amma bəzən haqqı müdafiə üçün lazımı güc-qüvvə də tələb olunur. O güc isə özünü qüdrətli ordu hesabına göstərir. Bizim ordumuz isə həm haqq ordusudur, həm də ötən bu illərdə özündə kifayət qədər güc torlamış ordudur. O ordunun əsgərləri Ali Baş Komandanın əmrinə müntəzər dayanıblar. Haqdan gələn səs kimi o Əmr nə zaman eşidilsə, o zaman torpaqlarımızı yağlı tapdağından azad edib, düşmənlərimizdən haqq qisasımızı alacağıq. Bax o zaman Kazımın da, eləcə də bütün şəhidlərimizin də canlarını fəda elədikləri haqq işi uğrunda mübarizəmiz də qələbə çalacaq və ruhları şad olacaqdır. Biz bu ümid yaşadıq və ümidimizin doğrulacağı günə də tam əminik!..

Şakir Albalyev

Şəhid olmaq ər oğulun butası...

Qədim və zəngin tarixi keçmişə malik, maddi-mənəvi sərvətləri ilə tanınan Cəbrayıl rayonu beş il (1988-1993) düşmən qaşısında mətənətlə dayanırdı, alınmaz qalaya çevrildi. Bu yurdun fədakar oğulları düşməne nəinki bir qarış torpaq da vermədilər, hətta düşmən tapdağına olan keçmiş Hadrut (indiki Xocavənd) rayonunun neçə-neçə kəndini azad edərək qəhrəmanlıqlar göstərdilər. Cəbrayılın düşmən qarşısında fədakar dirənişi 15 avqust 1993-cü ilə kimi davam etdi. Daşbaşı kəndi və Daşbaşı postu Cəbrayıl igidlərinin son dirəniş yeri oldu.

Daşbaşı igidlərindən söz düşəndə topçu Murad Hafiz oğlu Cəfərovun da adı ixtisarla çəkilir. Onun həyatı ilə bağlı sənədləri vərəqləyərkən şəxsi tərcümeyi-halı daha çox diqqətimi cəlb etdi: "Mən, Cəfərov Murad Hafiz oğlu 23 mart 1971-ci ildə Cəbrayıl rayonunun Daş Veysəlli kəndində anadan olmuşam. 1978-ci ildə kənddəki orta məktəbin birinci sinfinə daxil olmuş, 1988-ci ildə həmin məktəbi bitirmişəm. Məktəbi bitirdikdən sonra Füzuli rayonundakı üç aylıq sürücülük məktəbində oxumuşam. 1989-cu ildən 1991-ci ilin iyul ayına kimi daxili qoşun hissələrindən birində hərbi xidmətdə olmuşam. Sovet Ordusu sıralarından qayıtdıqdan sonra bir müddət fəhlə işləmişəm.

17 sentyabr 1992-ci ildən "N" hərbi hissəsinin artilleriya divizionunda könüllü olaraq xidmətə başlamışam. Hal-hazırda çavuş rütbəsi ilə hərbi hissədə topçuyam."

Taleyin qərribə hökmləri var. İyirmi iki bahar yaşa-

miş bu gəncin tərcümeyi-halı şagird dəftərinin bir vərəqinə sığıb. Həyatı kimi tərcümeyi-halı da yarımçıq qalıb. Bu sənədin rəsmi xarakteri, Muradın təvazökarlığı çox şeyləri qeyd etməyə imkan verməyib. Murad yazmayıb ki, orta məktəbdə fəal və intizamlı şagirdlərdən biri olub. 19 yanvar 1982-ci il tarixdə Azərbaycan LKGİ Cəbrayıl rayon komitəsinin katibi V. Hüseynovun imzaladığı fəxri fərman insanda kövrək hissələr doğurur: "Azərbaycan LKGİ Cəbrayıl rayon komitəsi metal və kağız qırıntılarının toplanmasında fəallıq göstərdiyinə görə Daş Veysəlli kənd səkkizillik məktəbin IV sinif şagirdi Cəfərov Murad Hafiz oğlunu fərmanla təltif edir."

O, Füzulidə oxuyarkən sürücülük peşəsinin inceliklərinə dərinləndirib. Sovet ordusu sıralarında nümunəvi xidmətinə görə "Sovet Ordusu əlaçısı" döş nişanına layiq görülüb, valideynlərinə - Səlib xalaya, Hafiz dayıya 6604 nömrəli hərbi hissənin qərgah rəisi podpolkovnik A.A. Klimentko tərəfindən təşəkkür məktubları ünvanlanıb. Ölkəmizin müdafiəsində hərbi bacarığını nümayiş etdirib. Sürücü olaraq axada qulluq etməyi deyil, ön cəbhədə vuruşmağı üstün tutub. Quşçular, Hərəkül, Daşbaşı postlarında torpaqlarımızı qoruyub, Sirik döyüşlərində qəhrəmanlıq göstərib.

Murad döyüşlərdə püxtələşib, nəzəri cəhətdən öyrəndiklərini praktiki tətbiq etmək imkanı qazanıb. Sovet ordusu sıralarında olarkən əldə etdiyi döyüş bacarıqları həmişə dadına çatıb. Müxtəlif imzalarla və müxtəlif zamanlarda verilmiş xasiyyətnamələr də deyilənləri əks etdirir. Onun yüksək insani keyfiyyətlərindən xəbər verir.

Artilleriya divizionunun keçmiş komandiri leytenant İ.A. Məmmədovun imzası ilə verilmiş xasiyyətnamədən sətirlər: "Verilir qaubitsa artilleriya divizionunun birinci bateriyasının çavuşu Cəfərov Murad Hafiz oğluna,

Çavuş Murad Hafiz oğlu 1992-ci ilin oktyabr ayında 896 nömrəli alayda hərbi xidmətə başlamışdır. Xidmət etdiyi müddətdə çavuş Cəfərov Murad Hafiz oğlu batereyanın və divizionun zabıt və əsgərlərinin dərin hörmətini qazanmışdır. Çavuş bateryada

həmişə intizamlı, həmişə öz üzərində çalışan bir hərbiçi kimi tanınmışdır. Divizionun zabıt və əsgərləri çavuş Cəfərovun postda yaxşı xidmət göstərdiyini, daim fərqləndiyini qeyd etmişlər..."

Zenit-artilleriya divizionunun keçmiş qurğu rəisi E. Mustafayevin imzaladığı xasiyyətnamədən: "O, xidmət etdiyi dövrdə komandanlığın dərin hörmətini qazanıb. Şəxsi heyət arasında böyük nüfuza malikdir.

Çavuş Cəfərov Murad igidliyi ilə, yüksək hərbi intizamı ilə həmişə yoldaşlarına nümunə olmuşdur. Divizionun əsgər və zabıtları çavuş Murad Cəfərova həmişə fəxr edirlər..."

Muradın solub-saralmış şəxsi sənədləri, bir də xatirələri qalıb bizə. Şəhidin qardaşı Muxtarla mənə çox uzaqlara çəkib aparandan bu xatirələrin işığı idi. Qara cildli, İsmayıl İmanzadə və Tariyel Abbaslının müəllifləri olduqları "Qəm İleysan" kitabı söhbətimiz üçün körpü oldu. Kitabın 370-ci səhifəsində 22 yaşlı Murad boylanır, sanki öz dili ilə "Şəhid qəbri and yerimiz" adlı ömür hekayətini danışır:

**O gecə düşmənlə gəldin üz-üzə,
Əsib titrəmədi dizlərin, Murad.
Ülvi istəyinlə döndün dənizə
Durur Daşbaşıda izlərin, Murad.**

**O gecə yağılar durdu qəsdinə,
O gecə od-alov yağdı üstünə.
Ziyarət bələndi sənin tüstünə,
Dondu dodağında sözlərin, Murad.**

**Baş qoydun məzarda torpaq balınca,
Nigaran ruhun da dönüb qılınca,
Qəfil perik düşən elin dalınca,
Hələ də yol çəkir gözlərin, Murad."**

(İ. İmanzadə)

Muxtar Cəfərovun dediklərindən: "Biz cəbrayılıllar üçün 1992, 1993-cü illərin 15 avqust tarixli günləri ağır gəlib, ağır-acı gətirib. Həmin günlərdə onlarla el oğlumuz şəhidlik məqamına yüksəlib. O şəhidlərdən biri də qardaşım Muraddır.

Avqust ayı mənim üçün çox ağır aydır. Həmin ayın qeyd etdiyim kimi 15-də Murad, 25-də qardaşım Cəlil, 31-də bacım Məhluqə dünyasını dəyişib. Məhz bu ayda ata-baba yurdumuz düşmən tərəfindən işğal edilib, yurd - yuvamız viran qalıb. Gün o gün olsun ki, xalqımız zəfər çalsın, düşmənlərimiz xar olsun. Doğma yurd yerlərimizdə şəhid ruhlarını şad edək.

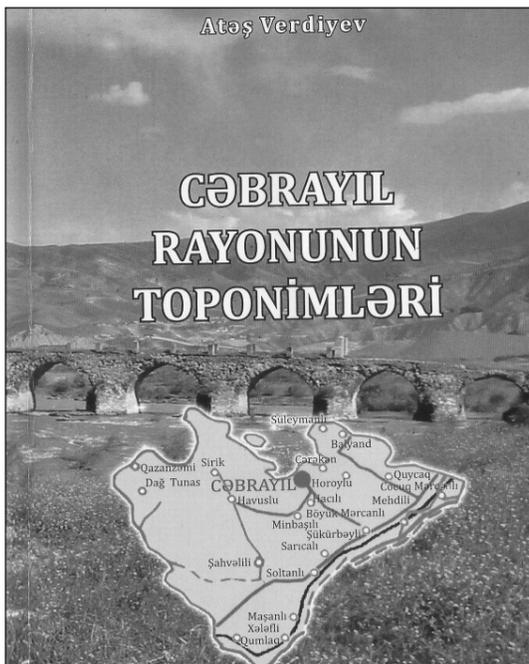
**Cəlil mənim dayağım,
Məhluqədi yanarım.
Hamı bilsin Muraddı,
Hər dərdimə qalanım.**

Yurd itkisinə dözə bilmərəm. On il bundan əvvəl infarkt keçirmişəm. Keçən il isə ürəyimdə açıq əməliyyat olub. Mənim məlhəməm Cəbrayıl torpağıdır."

Şəhid ruhları kol-kos basıb düyün düşən ciğirlərə boylanır. Bu ciğirlərin Daşbaşıda birləşəcəyi günü gözləyir. Ciğirlər çox olsa da, yol birdir - doğma Qarabağımızın azadlıq yolu... Hamımız bu yola çıxmalıyıq:

Şəhidlərin başdaşısı Daşbaşı,
İşğal altıda bu möhtəşəm başdaşı...

Hidayət Səfəri

hansı məsələlərdən bəhs olunmasına dair yığcam, konkret şəkildə münasibət bildirilir. Ardınca isə "Cəbrayıl rayonunun toponimlərinin öyrənilməsi məsələlərinə dair" ümumi məlumat xarakterli bilgiler oxucuların diqqətinə çatdırılır: " Bu ərazi tarixən xalqımızın etnogenetik tərkibində fəal iştirak etmiş türk uluslarının yaşayış məskəni olmuşdur. Ona görə də respublikamızın digər bölgələri kimi Cəbrayıl ərazisinə məxsus toponimlərin toplanması, sistemə salınması və tarixi - etimoloji təhlili ta qədimdən bu ərazidə yaşayan etnosların etnik və dil mənsubiyyətini də üzə çıxarmağa imkan verə bilər".

Problemə bu müstəvidən nəzər salan tədqiqatçı qədim Oğuz-türk yurdu olan Cəbrayıl toponimlərini üç fəsil ətrafında tədqiqə çəkir:

1) Ərazinin makrotoponimləri 2) Ərazinin mikrotoponimləri və 3) ərazinin hidronimləri: Struktur semantik xüsusiyyətlər.

Maraqlı və təqdir olunası cəhətlərdən biri də budur ki, Nəticə hissəsindən sonra kitabda "İzahlı toponimlər lüğəti" də özünə yer almışdır. Bu da oxuculara Cəbrayıl rayonu ilə bağlı toponimik göstəriciləri əlifba sırası ilə izləməyə imkan verir.

Cəbrayıl qalan dünyam

İllər öncəsi dünyaya göz açdığım Cəbrayıl rayonu saf havası-suyu, vəfalı-sədaqətli insanları və bənzərsiz təbiəti ilə hamını məftun edirdi. Kökləri-qaynaqları ilə uzaq minilliklərdən soraq verən bu ulu məkan, zəngin tarixi, qiymətli memarlıq abidələri, məhsuldar torpaqları, dağları-qayaları, əsrlərin dizlərini qatlayan çinarları ilə tanınırdı. Doğulduqları gündən halallığa üzlerini söykəyən Cəbrayıl camaatının mərdliyi, qonaqpərvərliyi və zəhmətsevərliyi dillər əzbəriydi.

Səksənci illərin əvvəllərində qələmə aldığım, sonralar ayrı-ayrı zaman kəsirlərində yeni bəndlər əlavə etdiyim və işğaldan sonrakı dövrlərdə rayonumuzun yetirməsi, akademik Tofig Hacıyevin təbirincə desək Cəbrayılın poetik xəritəsinə çevrilən "Tamaşa" adlı şeirim indiki günlərimizdə hələ əl çətməz-ünyyətəz olan o bənzərsiz məkanın sözlə ilmə-ilmə çəkilməmiş portreti hesab olunur:

Bu torpağı qəribəsən çıx yola, Cəbrayıl çinarlarım qol-qola. Tumasata yarıncıdan bir qala, Ağoqlanım, Diridağım tamaşa...

Cənnət timsallı Qarabağın dilbər guşələrindən olan Cəbrayılın aran hərarətli, dağ nəfəsi yaşayış məskənlərini bir-biriylə birləşdirən yollar Xan Arazdan, Xudafərin körpülərindən, Diridən, Lələdən tutmuş ta Ağoqlana, Tumasataya, Sirik meşələrinə, Tey, Gərduba dağlarına qədər uzanırdı. "Ağyol"a, "Şiştəpə"yə, Balyand dağlarına qalxanda rayonun Arazboyu sıralanan yaşayış məskənləri bənzərsiz görüntüləri ilə adamı valeh edirdi. Yaz aylarında ucu-bucağı görünməyən Gəyən çölləri, Topcaq, Ceyran düzləri təbiətin elləriylə toxunan al-əlvan ilməli yaşıl xalını xatırladırdı. Sayı-hesabı bilinməyən ayna bulaqların, dirilik suyuna bənzəyən kəhrizlərin əvəzi yox idi. Rayonun iri yaşayış məskənlərindən olan Böyük Mərcanlı, Soltanlı, Minbaşılı, Süleymanlı, Şahvəlli, Dağtumas, Quycuq, Hovuslu, Maralyan, Mehdi, Qaracallı... kəndlərinin adları dillər əzbəri idi. Dağların qoynuna sığınan Cəbrayıl şəhəri küçə-küçə şaxələnərək əsrarəngiz görünüşü ilə könülləri oxşayırdı. Cəbrayılı elm-sənət adamlarının, səhiyyə, təhsil, mədəniyyət sahələrində çalışan say-seçmə ziyalılarının yaxın-uzaq ellərdən soruqları gəlirdi...

Bədnam qonşularımız qanlı cənaqları ilə əzəli yurd yerlərimizi ələ keçirmək niyyətinə düşdükəri vaxtlarda, ərənlərimiz doğma torpaqlarımızı qorumaq naminə döyüşlərdə qəhrəmanlıq nümunəsi göstərdilər. O qanlı-qadalı illərdə şəhidlik zirvəsinə ucalan Şikarın, Kazımın, Vüqarın, Mirələmin, Samirin (Tiqana)... adları qəhrəmanlıq simvoluna çevrildi. Yurdumuzun yaxın-uzaq bölgələrindən gəlib cəbrayılı ərənlərlə birlikdə döyüşlərə atılan igidlərin hünəri dillərdə gəzib dolaşdı. Həm qanlı döyüşlər zamanı, həm də rayonun işğala məruz qaldığı günlərdə Cəbrayılın qeyrətli ərənləri ilə birlikdə yüzlərlə insan düşmənlə gülünməyə tuş gəldi. Arazın qanlı sularında qərq olanların harayı eşşə qalxdı. Hacı Qaraman babanın müqəddəs ziyarətگاهی, Dirili Qurbani, Aşıq Pəri, Mücrüm Kərim, Aşıq Surxay, Aşıq Humay, Aşıq Abdulla... və mərhum yazıçı Sabir Süleymanovun gor evləri sızlaya-sızlaya qaldı. Doğma el-obalarından perik düşən 60 minə yaxın həmyerlimiz müxtəlif bölgələrə səpələndilər...

O ağır-acılı günlərdə ev-əşiyini, heyət-bacasını məcburan tərkdən edənlərdən biri də mən və ailə üzvlərim idi. Otuz ilə yaxın ədəbi yaradıcılığımın nişanələrini, əlyazmalarımı, ən başlıcası isə Cəbrayıl boyda dünyamı itirəndən sonra Mingəçevirə üz tutdum. Məndən nidarən qalan dost-tanişlara, ədəbi ictimaiyyətə yerimi nişan vermək istəyi ilə qələmə aldığım "Bir şair yaşayır Mingəçevirdə" adlı bir şeirim müvəqqəti olaraq məskunlaşdığım ünvandan soraq verdi:

...Kürü Araz bilir, Bozdağı Diriyə, Qalib Cəbrayıl qibləsi, piri. Sızlaya-sızlaya nə vaxtdan bəri Bir şair yaşayır Mingəçevirdə...

Bizim Cəbrayıl camaatı mərd, əməksevər, istiqanlı və etibarlı-sədaqətli olduqlarından doğma yurddan perik düşdükəri son iyirmi iki il ərzində də öz halal zəhmətlərinə güvənməklə ləyaqətlərini, abır-həyalarını qoruyub saxladılar. İllər uzununu yaxın-uzaq ellərdə namuslu-qeyrətli, duz-çörəkli, sadə-səmimi insanlar kimi tanınan həmyerlimiz vətənə gərəkli övladlar böyütdülər, oğul-qız toyu etdilər, təzə dost-taniş tapdılar özlərinə. Savadlı-qabiliyyətli cavanlarımız elm-sənət aləminə ayaq açdılar, idman yarışlarında hünər göstərdilər, üçrəngli bayrağımızı and-aman yeri bildilər. Ancaq bununla belə dünyadan yurd həsrəti ilə köçən doğmalarımız bir-birlərindən nigaran getdilər. Bəzi hallarda dostundosta, qohumun-qohuma elləri çatmadı. Son nəfəsində belə doğma yurd yerlərinin adlarını dillərinə gətirən minlərlə həmyerlimiz qərib mezarlarda zülmətə qərq oldular...

İyirmi iki illik ayrılıqdan sonra belə bizim qəlbimizdəki yurd həsrətimiz ələ əvvəllər olduğu qədər təzə-təzədir. Ağzı dualı ağsaqqal-ağbırçıklarımız da, dünyaya qərib ellərdə göz açan övladlarımız da, "cəbrayılıyam" deyibən qürur hissi keçirir, o ulu məkana qayıdacaqları günü intizarla gözləyirlər...

Məni yaxından-uzaqdan tanıyanlar bilirlər ki, Cəbrayıl eli, doğulduğum Böyük Mərcanlı oymağı, qibləmə-səcdəgahımdır. İyirmi iki ildir ki, suya söylədiyim yuxularımın sonunda ulu Tanrıdan yurd vüsali diləyirəm. Kürü Araz, Bozdağı Diriyə bənzətməklə özümə təsəlli verir, xan çinarlı Cəbrayılıma yenidən qovuşmağımı ümidləyirəm. İllər öncəsi qələmə aldığım və sonralar mərhum bəstəkar elqizimiz Mələhət Həmidqızının mahniyə çevirdiyi, tanınmış cavan müğənniz Vüsal Zamanovun ilk dəfə ifa etdiyi bir şeirimdə dediyim kimi "Cəbrayıl qalan dünyam" yollarımıza göz dikib. İyirmi iki il əvvəl itirdiyimiz bu əsrarəngiz dünyaya qovuşmağa can atır, xeyallarımızda o cənnət timsallı məkana dönmə-dönmə baş çəkirik. İndiki günlərimizdə hər birimizin qəlbində dil açan "Cəbrayıl qalan dünya" miza qovuşmaq arzumuz bizim közərən ümidlərimiz, yurd sevgimizdir. Bu müqəddəs istək mənim də varlığımın dan yerinə, qələmə aldığım misralarımın poetik işarəsinə çevrilib:

...Səni ovundurum qoy hələ sözlə, Karvan geri dönmə əzəliki izlə. İsmayıl deyir ki, yolumu gözələ, Qayıdıb qoynunda dinəsiyəm mən...

Ulu Tanrı cəmi şəhidlərimizə rəhmet eləsin! Cəbrayılı qayıtmaq istəyi ilə yurd-ağrı-acılarına sinə çərən həmyerlimizə ən xoş arzularımıla:

İsmayıl İmanzadə, Azərbaycan Yazıçılar Birliyi Mingəçevir bölməsinin sədri, şair-publisist

Hər səhifəsi bir yaddaş ciğiri

Təqdimat: Verdiyev Atəş Ziyad oğlu 1952-ci ildə Cəbrayıl rayonunun Soltanlı kəndində anadan olub. 1970-ci ildə orta məktəbi doğma kəndlərində bitirib, sənədlərini M.F.Axundov adına Azərbaycan Pedaqoji Rus dili və ədəbiyyatı İnstitutuna (indiki Bakı Slavyan Universitetinə) vermiş, 1974-cü ildə rus dili və ədəbiyyatı müəllimi ixtisasına yiyələnmişdir. Həmin vaxtdan 1993-cü ilə kimi Soltanlı kənd orta məktəbində ixtisası üzrə müəllim işləyib.

1994-1995-ci illərdə Bakının Nizami rayonunda kimya-biologiya təmayüllü respublika liseyində müəllim işləyib. 1996-cı ildən Sabunçu rayon İcra Hakimiyyətində məsul vəzifədə çalışır.

2010-cu ildə "Cəbrayıl rayonu toponimləri" mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə edib, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almışdır.

"Cəbrayıl rayonunun toponimləri" kitabı "Qızıl qələm", "Araz" ali ədəbi media mükafatları laureatı olan Atəş Verdiyevin oxucularla dördüncü görüşüdür.

AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu Elmi Şurasının qərarına əsasən işiq üzü görən "Cəbrayıl rayonunun toponimləri" ("Təknur", 2012) kitabının elmi redaktoru professor İsmayıl Kazımov, rəyçiləri professorlar Bayram Əhmədov, Fikrət Xəlilov və Qara Məşədiyevdir.

Kitabın məzmunu və mahiyyəti ilə bağlı monoqrafiyanın redaktorunun "Ulu diyarın toponimləri" adlı ön sözdündən oxuyuruq: "Kitabda Cəbrayılın ən qədim adlarından olan Qıraxdın, Sirik, Qazanzəmi, Qaraman, Gəyən və onlarca toponimlərinin linqvistik təhlilindən tutmuş ən kiçik mikrotoponimlərinə qədər olan faktlar saf-çürük edilir. Müvafiq qruplaşmalar, bölgülər aparılır. Bu bölgülər sistem təşkil edir. Məlum olur ki, Cəbrayıl toponimlərinin bu gün bir çoxunun mənə və mənşəyinin izah edilməsindəki çətinlik onların yerli tələffüzə uyğun təhrif edilməsidir. A. Verdiyev bu amili nəzərə alaraq hər bir təhrif olunmuş toponimin ilkin formasını dəqiqləşdirir, onları sahmana salır, sonra onların təhrif olunma səbəblərini, istiqamətlərini müəyyənləşdirir. O, ilk dəfə olaraq ərazi toponimlərinin transformasiya-keçid istiqamətlərini təyin edir. Köhnə formalar, dəyişdirilmiş formaları bir-birinin ardınca düzür və sonda adın inkişaf tarixi göstərilir.

A. Verdiyevin indiyə kimi səhv izah olunmuş etimologiyalara münasibəti də obyektiv səciyyə daşıyır. O, çalışır ki, etimoloji şərhələrdə ümumtürkoloji fikirlərə söykənsin; xalq etimologiyasından bir qədər qaçır.

Ərazinin toponimləri içərisində qədim türk tayfaları ilə bağlı olanlar daha çoxdur. Bu tarixi şəraiti müəllif müəyyənləşdirir, necə olmuşdur ki, sirik, qazan, bəydili, soltanlı, qılıçlı, tumas, tulus, qazanzəmi, emirvarlı, çaxırlı, boyat (Balyand), sarıcallı, çullu, tatar, kovdar (qovlar) və s. çoxsaylı tayfalar, bu ərazilərə gəlib çıxmışlar və məskun olduqları yerlər də onların adları ilə adlandırılmışdır" (səh. 3-4)

Qeyd edək ki, kitab "Müəllifdən başlıqlı giriş səciyyəli yazı ilə başlayır, burada mövzu ilə bağlı -

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Atəş Verdiyev ilk fəslin "Ərazi toponimlərinin formalaşma yolları və üsulları" adlı ilk paragrafında ayrı-ayrı tədqiqatçıların - A. Qurbanov, X. Əliyev, T. Əhmədov, Q. Məşədiyev kimi alimlərin problemə yanaşma üsullarına diqqəti

çəkildikdən sonra özü aşağıdakı qənaətə gəlir və araşdırmasını da bu istiqamətdə davam etdirir:

1. Morfoloji yolla yaranmış toponimlər
2. Sintaktik yolla yaranmış toponimlər

Beləcə, araşdırma obyektinə olan Cəbrayıl toponimlərini bu yöndə təhlilə cəlb edir və mülahizələrini əyani arqumentlərlə sübuta yetirir. Bundan sonra tədqiqatını "Makrotoponimlərin leksik-semantik xüsusiyyətləri", "Ərazinin etnotoponimləri", "Ərazinin etnotoponimlərinin Dədə Qorqud izləri" və "Ərazinin təsviri makrotoponimləri" yarımbaşlıqlarında davam etdirən A.Z. Verdiyev dəyərli elmi mülahizələr yürüdüür, rayonun toponimlərinin ümumi elmi mənzərəsini yaratmağa müyəssər olur.

Bu minvalla Atəş müəllim monoqrafiyanın digər fəsillərində də rayonumuzun mikrotoponimik vahidlərini araşdırmaya çəkir, bunların sistemli-elmi təhlilini verməyə nail olur.

Bir sözlə fəlsəfə doktoru Atəş Verdiyevin "Cəbrayıl rayonunun toponimləri" kitabını müəllifin doğulduğu yurda olan tədqiqatçı marağının nəticəsində araya-ərsəyə gəlmiş dəyərli elmi vəsait kimi qiymətləndirirəm. Eyni zamanda bu kitabı doğma yurda olan sonsuz sevginin bəhrəsi kimi dəyərləndirirəm. Başqa sözlə, alim zəkası ilə el-oba sevgisinin vəhdəti işığında yazılmış bu kitab həm də hər bir cəbrayılı üçün gözəl töhfədir. Rayonumuz fikrən- xeyalən qarış-qarış gəzib səyahət etmək istəyənlərə " qiyabi yol-əzamiyyə vərəqəsi" olan monoqrafiya hər birimizə yaddaş kitabı kimi gərəkdir.

Bəli, bu kitabın hər səhifəsi yerimizin-yurdumuzun yaddaş səyahətinə aparan bir ciğirə bənzəyir.

Şakir Əlifov

BUTANIN MƏQAMI, MƏKANI, ÜNVANI

Yazılı ədəbiyyatımızda buta

Sakir Albalyev,
AMEA-nın Folklor
Institutunun
Mifologiya şöbəsinin
aparıcı elmi işçisi,
filologiya üzrə fəlsəfə
doktoru, dosent

(əvvəli ötən saylarımızda)

Başqa sözlə, xalı və xalçaları-
mızda özünəməxsusluqla işlənən
naxışların sirlə-sehri dilinə burada
Ə.R.Xələflinin bədi-poetik təfəkkür
prizmasından fərdi yanaşma təzi
qabarıqlığı ilə görünməkdədir.

Xalça növlərinə dair araşdırma
apararkən Şirin Bünyadova şərq
xalçalarının incəsənətinə dair həsr
olunmuş beynəlxalq simpoziumun
materiallarından (Искусство вос-
точных ковров). (Материалы меж-
дународного симпозиума по ис-
кусствы восточных ковров. 5-11
сентября 1983 г. Баку, Элм, 1988))
çixış etməklə yazır:

"Z. Əliyev göstərir ki, Azər-
baycanın xalçaçılıq məktəbinə Qu-
ba-Şirvan, Gəncə-Qazax, Qara-
bağ, Təbriz qrupları daxildir ki,
esrlər boyu dünyanın heç bir bölg-
əsində rast gəlinməyən 130-a ya-
xın adda növü yaradılmışdır. Sadıq
bəy Əfşarın "Qanun əs-suvar"
əsərində kompozisiyalardan "Xə-
tai" və "islimi"nin adları çəkilir.
Müəllif bunlardan əlavə, klassik
kompozisiyalardan "əfşan",
"ağacalı", "ləçək-turunc", "qelli",
"butalı"nın da adını xatırladır". (Şi-
rin Bünyadova. "Azərbaycanın tə-
sərrüfatı və maddi mədəniyyəti
(XII-XVI əsrlər)", Bakı, Elm, 2007,
səh.318).

Buradan da bir daha aydın
görünür ki, xalçalarda buta orna-
mentlərinin özünə intəhasız yer al-
masının səbəbi kimi "butalı" adlı
xalça növü də vardır.

Gəlib-gedənə yoldu,
Yüz yol boşaldı-doldu.
Biz də bir ilmə olduq
Dünyanın naxışında. (s.26)

Şair Oruc İsaqoğlu İsgəndərov
isə ümumiyyətlə insan ömrünü bə-
dii-fəlsəfi tərzdə dünyanın naxışın-
da ilmə adlandırır.

Yeri xəta, göyü xəta,
Arı öz balında batar.
Haçan verilmişdi buta,
Haçan düşdük bu axına? (s.24)

Kim oyana, kim yata
Yat, verildi bəlkə buta...
Yol olmaşın qəminə ta,
Dözüm qaldı ürəyində. (s.78)

O sac nəydi gündüydə?-
Üstündə küt gedən kündə...
Yaşiddi yuxumnan eynən...

(III yazı)

O kiməsə buta yollar... (s.84)

Birbaşa "buta" ifadəsinin işlə-
nildiyi bu bəndlərdə şair buta fak-
torundan bir bədi priyom kimi ya-
rarlanmaqla buta ilə bağlı
düşüncələrini paylaşır. Digər bir
nümunədə isə müəllif "buta"
sözünü işlətmədən birbaşa butası-
na-sevgilisinə müraciət edib, qa-
çılmaz alın yazısından söhbət açır:
Ömrün dan üzündə əsən yel-
midi?

Yoxsa öyrənməli ayrı elm idi?..
Adın taleyimə düşən ilmədi,
Çıx görüm çevrədən, çıx çıx
bilsən. (s.83)

Seyfəddin Rzasoy və Ağaverdi
Xəlilin həmmüəlliflikləri ilə yazıl-
mış "Məhəbbət dastanlarının
struktur modeli" adlı rəy yazıların-
dan oxuyuruq: "Butavermə qəhrə-
manın ölərkən o biri dünyaya gət-
məyini, ilahi qüvvələrdən yeni sta-
tus almağını və təzədən yeni statu-
sda bu dünyaya gəlməyini simvol-
laşdırır" (Bax: "İnternet və intel-
lekt" nəzəri-eksperimental labora-
toriyasının bülleteni (struktur-se-
miotik araşdırmalar), sayı-1. Bakı,
Səda, 2001. Səh.116-124).

O. İsaqoğlunun ayrı-ayrı şeirlə-
rindən misallar gətirdiyim yuxarı-
dakı bəndlərin də məğzində məhz
folklorun gəlmə butavermə amil-
inin bədi əksi dayanır. Seyfəddin
müəllimlə Ağaverdi müəllimin yazı-
dıqları kimi, lirik qəhrəman da bu-
rada özünə letargiya yuxusu arzu-
lamaqla ölüb-dirilmə inisiyasiyasın-
dan keçməyi nəzərdə tutur.

"Azərbaycan məhəbbət das-
tanlarının poetikası" (Bakı, Elm,
2000) əsərində professor Məhər-
rəm Cəfərli butavermənin üç mər-
hələdən ibarət olduğunu göstərir:
"Butavermə 3 mərhələdən keçir: 1)
qəhrəmanın əvvəlki vəziyyəti; 2)
simvolik ölüm-yuxuda buta alması
vəziyyəti; 3)qəhrəmanın yeni və-
ziyyəti".

Göründüyü kimi, xalq yaradıcı-
lığı örnəklərində müxtəlif variantla-
ra təcəllə edən buta mifologemi
eyni təsirdə də yazılı ədəbiyyata
nüfuz etmiş, poeziya nümunələrində
də gah məhəbbət dastanları-
mızdakı butalı aşıqların obrazları
müxtəlif bədi biçimində öz əksini
fərdi üslublarda nümayiş etdirmiş-
dir, bunu yuxarıdakı nümunələrdən
gördük, gah da ki, toxuculuq sənə-
tində bədi naxış-ornamentar şəkil-
də təsvirini tapmış xalq sənətkar-
lığı sözün yazılı formasında proy-
eksiyasını tapmışdır. Şair-publisist
Əli Rza Xələflinin aşağıdakı baya-
tılarında bunun əyani nümunəsini
görürük:

Odu mu köz göndərəm,
Danışa, göz göndərəm.
Şah Abbas deyiləm ki
Tikmədə söz göndərəm.
(s.153)

Dərdimi gözəl ağlar,
Ağlasa, gözəl ağlar.
Qarabağ xalısını
Toxuyan gözəl ağlar.

Bulud gələ yağış var,
Dil-dil ötən baxış var.
Sinəsi sır yatağı-
Xalı, xalça, naxış var. (s.151)

Qələm al, yaz dastanı,
Hər kəsin öz dastanı.
"Leyli-Məcnun" xalısı
İlmədə söz dastanı. (s.152).

Gətirilən nümunələrdən də
görünür ki, Əli Rza Xələfli xalı və
xalçalarımızdakı buta ornamentlə-
rinin daşdığı məcazi donlu fikirlə-
rə işarələr etmiş, "buta" ifadəsinin
qarşılığı kimi tikmə, Qarabağ xalı-
sı, xalı, xalça, naxış, ilmə kəlmə-
lərindən bəhrələnməmişdir. Tikmədə
söz göndərən Şah Abbasdan söz
açmış, xalı və xalçalarımızı "ilmə-
lərin söz dastanı" kimi dəyərləndir-
mişdir.

Folklorumuzdakı buta mifolog-
eminin yazılı ədəbiyyata təsiri və-
sitisilə bədi əsərlərin yaranması
təbii davamlı bir prosesdir. Lakin
folklor təkə yazılı ədəbiyyata təsi-
rilə kifayətlənir? Xeyr! Professor
Füzuli Bayat yazır: "Qəribin ("Aşıq
Qərib" dastanı), Əmrəhın ("Əm-
rah" dastanı), Heydərin ("Heydə
bəy" dastanı), Seyfinin ("Seyfi və
Pəri" dastanı) eşq və aşıqlıq qədə-
hindən içib buta aldıkları kimi, Ko-
roğlu da Qoşabulağın (Azərbaycan
variantında) suyundan içib vergi
almışdır".

Filologiya üzrə elmlər doktoru
Seyfəddin Rzasoy F.Bayatın bu fi-
kirlərinə belə şərh verir ki, müəllif
Qoşabulağın suyu ünsürünün ilkin
obraz kimi sonralar xalq sufizmi
kontekstində butaya transforma-
siya olunduğunu göstərir.

Buradan da bir daha aydın olur
ki, şifahi ədəbiyyat hadisəsi olan
buta mifologemi məhəbbət dastan-
larından qəhrəmanlıq dastanlarına
da sirayət etmiş, beləliklə şifahi
xalq yaradıcılığının digər nümunə-
lərinə də əsaslı təsir etmişdir. De-
məli, buta mifologemi bir şifahi ya-
radıcılıq aktı olmaqla digər şifahi
yaradıcılıq məhsullarına-sənətkar-
lıq nümunələrinə də proyeksiya
olunmuşdur. Folklorada, etnoqrafiy-
ada müxtəlif formalarda təzahür
edən buta faktoru yazılı ədəbi
nümunələrdə də eyni qayda
müxtəlif baxış bucaqlarından proy-
eksiyalanmışdır. Nəticədə hər bir
sənətkar öz yaradıcılıq laboratoriy-
asından keçirdiyi buta mövzusunun
fərdi təfəkkür prizmasından işlə-
diyi kimi, folklorun müxtəlif sahə-
lərindən görünən əsrarəngiz buta
təsvirlərini də çoxşəkilli planda ya-
zılı ədəbiyyatdan oxuculara təqdim
etmişdir. Biz sözlə, butanın şifahi
ənənədəki çoxmənalılıq funksiyası
ədəbimizdə də yaradıcılıq dünyası-
na beləcə zənginliklə daxil ol-
duğundan, yazılı ədəbi nümunə-
lərimizdə də buta müxtəlif rəng çar-
ları ilə təqdim olunmuşdur. Son-
da Ə.R.Xələflinin bir bayatısını
versəm də,

Sinəmdə bu dağ ağlar,
Bu dəre, bu dağ ağlar.
Simsarı yox könlümdə
Gül, buta, budağ ağlar. (s.170).

heç kəsə gülünün, butasının,
budağının ağlar qalmasını arzu-
lamıram. Başqa sözlə, hər kəsə öz
könül evindən sevinməsinə - könül
simsarı ilə birgə yaşamağı arzu-
layıram. Butanız könül simsarı-
nız olsun!

İnsandan geridə xatirələr qalır

*Hər kəs bu dünyasını tamam
edəndən sonra özündən geridə
xatirələr şəklinə izlər qoyur.
Qənbər müəllimin də 76 illik
ömür yolu nurlu bir xatirəyə
döndü. Əvvəldə olduqları ilə -
yəni ölümündən əvvəldə kim
olduğu ilə bağlı məlumat ver-
dikdən sonra özündən sonra
qoyduqları nişanələrə nəzər
salmaq, mənca, yetər ki, bir
ömrünlük dünyanın mahiyyə-
tindən xəbər tuta bilsən.*

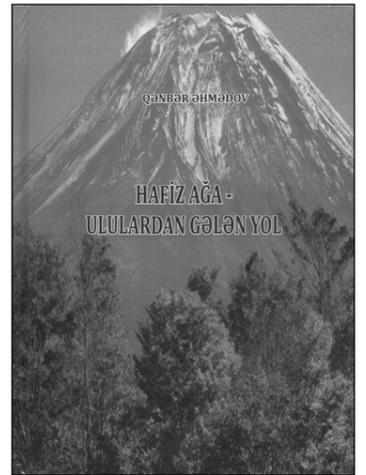
Əhmədov Qənbər Məcid oğlu
1939-cu ildə Cəbrayıl rayonunun
Hovuslu kəndində anadan olmuş-
dur. 1945-ci ildə Hovuslu kənd 7 il-
lik məktəbin 1-ci sinifinə gedib. 8-
ci sinifə Cəbrayıl şəhər M.Qorki
adma orta məktəbə gedib, 1995-ci
ildə orta təhsili tamamlayıb Ordu-
bad şəhərindəki S.M.Kirov adma
pedaqoji texnikuma qəbul olub.
1955-ci il avqust ayında "Şərq qa-
pısı" qəzetində şəkli ilə birgə
yüksək qiymətlərlə texnikuma qə-
bul olması haqda yazı dərc olunub.
1957-ci ildə Təhsil Nazirliyinin qə-
rarı ilə Beyləqan rayonuna göndə-
rilir. Binnətli kəndində müəllim iş-
ləyir. Sonra doğma kəndlərinə
qayıdıb müəllimliyini davam etdi-
rir.

1959-cu ildə Azərbaycan Döv-
lət Universitetinin Kimya-biologiya
fakültəsinə daxil olmuşdur. 1993-
cü ilə kimi doğma kəndlərində
müəllimlik etmişdir. Məcburi
köçkünlük həyatı başlandı isə
öz sevimli peşəsindən ayrılmamış-
dır. Norveç Qaçqınlar Şurası ilə
bağlanılan müqavilə əsasında Bi-
nəqədi rayonu Sulutəpə yeni ya-
şayış massivində orta məktəb bi-
nası tikilir, o, pedaqoji ustalığı və
idareçilik sərişəsi nəzərə alınaraq
məktəb direktoru vəzifəsinə təyin
olunur.

2015-ci ilin 9 avqustunda yurd
nisgili ilə dünyadan köçdü.

Bu yığcam tanıtımdan onun
rəsmi olaraq əvvəldən bu günə
kim olduğu aydın görünür.
Özündən geridə qoyduğu izlər isə
yüzlərlə şagirdinin xatirəsində iz-
lər-naxışlar salmasıdır ki, onun
nurlu çöhrəsi həmişə xatırlanacaq-
dır. Bundan başqa, məcburi
köçkünlükdə min bir əzab-əziyyətə
qatalaşaraq oğlu Rüfətin də dedi-
yi kimi, müxtəlif instansiyalara çox-
saylı yazılı və şifahi müraciətləri-
nin nəticəsi olaraq Sulutəpə qəbə-
sində məcburi köçkün uşaqları
üçün orta məktəb binası tikdirdi və
özü də orada rəhbərlik edərək
müəllimlərlə çiyin-çiyinə verib
gənc nəslin təlim-təربiyəsi ilə mə-
şğul oldu. Bu, çox böyük fədakarlıq

demək idi ki, həmin məktəbdə ye-
nə də Qənbər müəllimdən xatirə
qalan məktəb binası kimi şagirdlə-
rimiz təhsillərini davam etdirirlər.
Elə bu fakt özü Qənbər müəllimin
özündən sonra özünə könüllərdə
bir xatirə heykəli ucaltması deyil-
mi? Nə qədər ki, həmin məktəb fə-
aliyyət göstərir, nə qədər ki o mə-
ktəbin yetirmələri olub və olacaq,
bu, Qənbər müəllimin xidməti kimi
dəyərləndiriləcək və yaddaşlarda
onu yaşadacaqdır. Qənbər müəlli-
min Çingiz, İlqar, İlkin, Rüfət, Mə-
tanət, Vəfa adlı övladları da bir ata
kimi onun xatirəsini əbədi yaşa-

dacaqlar. Eyni zamanda o, bu öv-
ladların içərisində təkə özüne
yox, bütün Azərbaycana, bütün
muğam dünyasının tanındığı ölkə-
lərə ilkin Əhmədov adlı bir ləyaqət-
li sənətkar övlad bəxş elədi. Bu da
bir valideyn kimi onun şəxsi sə-
dəti deyilmi? Bu sıranı yenə də
uzatmaq olar...

Amma bir vacib məqamı da
diqqətə çatdırıb ondan sonra fikri-
mi yekunlaşdırsam, elə bilərəm ki,
hər şey artıq deyilənəri qane edər.

... Və ən nəhayət, Qənbər
müəllim xətəliyini onu ağır xırxi-
raya yığdığı son illərdə bütün
gücünü səfərbər edib, öz eli-oba-
sı üçün sonuncu bir xidməti borcu-
nu da ödəyə bildi. Bu, onun 2014-
cü ildə "Təknur" nəşriyyatında mə-
nim redaktorluğum və ön sözlümlə
çapdan buraxılmış "Hafiz Ağa-ulu-
lardan gələn yol" adlı avtobioqrafik
xarakterli kitabı idi. Bununla isə
Qənbər Əhmədov öz ömründən də
qat-qat qabaqlara baş vuraraq öz
eli-ulusu haqda eşidib-bildiklərini
özündən sonrakı nəsillərə bir
müqəddəs əmənət kimi əbədi ya-
digar qoyub getdi. Bu kitabı oxuy-
ub redaktə etdikcə isə mənim
özüm üçün də bir məsələ aydınlaş-
dı ki, Qənbər müəllim məni həmişə
görəndə "Qohum, necəsən?"
deyə halımı sorub söylədiyi: "Sən
bilirsənmi biz qohumuq" ifadələ-
rində hansı çağlara işarə vurmuş
(Bunu o, həmin kitabdakı "Müdrük-
lər: Hacı Misirxan" adlı yazıda əks
etdirmişdi).

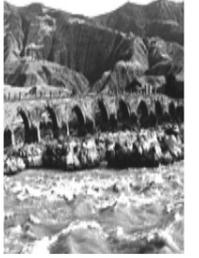
Elə bilərəm ki, Qənbər Məcid
oğlu Əhmədovun həyatdakı şəxsi
fəaliyyətinin nəticəsi olaraq
özündən sonrakı mənəvi yaşarlılıq
haqqının nələrdən ibarət olduğu
aydın oldu. Bütün bunlara ümumi-
ləşdirmə verib əminliklə demək
olur ki, onun nurlu çöhrəsi həzin
xatirəyə dönüb onu tanıyanların,
şagirdlərinin qəlbində həmişə ya-
şayacaqdır.

Sakir Albalyev

XUDAFƏRİN

“Xudafərin harayından qalan mən!..”

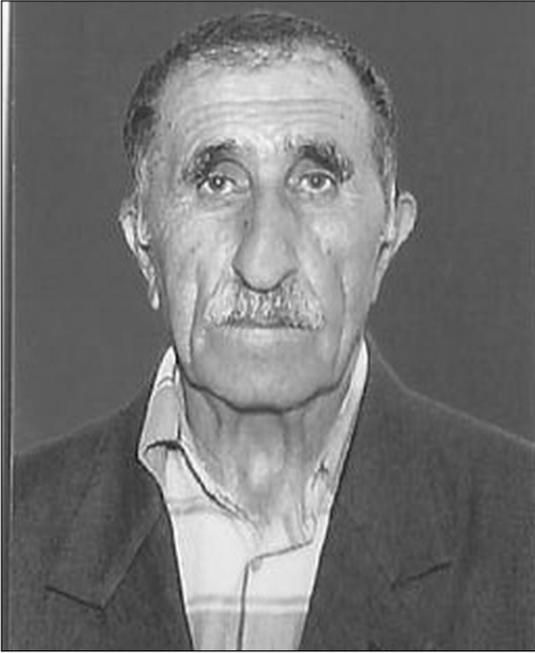

SON SƏHİFƏ

№ 09 - 10 (6759-6760)

24 avqust 2015-ci il

Cismindən qopan ruh kəndimizə uçdu...

Dostluq ülvü hisslərin vəhdətindən yaranır. Atamla Əhməd dayını bir dost kimi bir-birlərinə bağlayan da məhz ülvü dəyərlərə onların eyniliklə sadıq qalmalarında idi. Biz uşaq olanda atamın dilindən həmişə böyük ehtiramla Xankişioğlu Əhməd sözünü eşitmişik. Bəli, atam ona həmişə Xankişioğlu deyirdi. Özü də Əhməd dayının atasının adındakı xan və kişi ifadələrini atam elə əzəmətlə işlədirdi ki!.. O anda təsəvvürümüzə xan kimi şəstli, kişi kimi ötkəm, ləyaqətli insan obrazı canlanır, Əhməd dayının da əzəmətli siması elə bil ki, o xəyali obrazı gözümüzün qabağında realılıqla canlandırardı. Axı oğul atanın fiziki və mənəvi davamçısıdır.

Bəli, atamla Əhməd dayını bir sıra ülvü dəyərlər mənən birləşdirib dostlaşdırmışdı. O ülvü duyğuların biri də elə-obaya, yurda, doğulduğu təbiətə sonsuz bağlılıq hisslərində özünü göstərirdi. Necə ki, atamın dilindən öldüyü günədən Cəbrayıl, Dağtumas, Pirsəd sözləri düşmədi, doğma torpaqlarımıza qayıdıb getmək ümidindən üzülmedi, bax beləcə də Əhməd dayının məcburi köçkün kimi sığındığı Xırdalan ərazisinə də qəlbi-könlü isinmədi. Heç kəsə sınımayan-əyilməyən, qürurundan enməyən Əhməd dayı ölümündən bir-iki ay əvvəl isə (sanki əcəl vaxtının yetişəcəyini hiss edibmiş kimi!) oğlu Malikin

boynunu qucaqlayıb: - mənə öz evimizə, öz kəndimizə apar, - deyə yalvarıb hönkürmüşdü. Bu epizodu Malik danışanda bir daha yəqinləşdirdim ki, ülvü, müqəddəs hisslər insanı ömrünün sonunadək tərək etmirmiş və ölüm ayağınadək doğma yurda qovuşmaq ümidindən əl üznmək də atamla Əhməd dayının təbiətə eyni adam olmalarına bir nümunədir. Deməli, "dostunu mənə göstər, sən kim olduğun deyim" məsəli bu həqiqətdən qaynaqlanır ki, insan təsadüfi adamlarla yox, həyatda əqidəcə, məsləkəcə eyni olduğu adamlarla dostlaşmış...

Kəndimizdə Əhməd dayını düzlük tərəfdarı olan adam kimi tanıyırdılar. Övladlarına da düzgün ruhda tərbiyə vermişdi. Evinin, ailəsinin namusunu hər şeydən ucada bildiyi kimi, elinobanın da təəssübünü çəkməyi, vətəni də göz bəbəyi kimi qorumağı da övladlarına tövsiyə edərdi. Elə bu tövsiyənin- tərbiyənin bir nəticəsi də oğlu Söhrabın şəhidlik taleyində özünü büruzə vermişdi. Söhrabın ağır yaralandığı vaxtlar heç vaxt xəyalımdan çəkilmir. Tank atəşindən açılan mərmənin qəlpələri canını dəlmə-deşik eləyə də, canını dişinə tutub ufultu ilə: "Həkim, keyitmə iynəsi vurun ağırlarım sakitləşsin" dediyi sözləri ilə o əsl kişi dəyanəti göstərdi, ağlayıb göz yaşını tökmədi. Bax belə öyüd-tərbiyə vermişdi övladlarına Əhməd dayı.

1993-cü ilin avqustun 25-dən 26-na keçən gecə erməni silahlı qüvvələri kəndimizi girib odlayanda Əhməd dayıgilin evlərini də yandırmışdılar. Onda mən bu tükürpədicə mənşərəyə baxıb ürəyimdə dedim ki, kaş bizim evimiz yanaydı, amma Əhməd dayının evi yanmaydı. Axı o, vətənə qala bürcü kimi şəhid oğul vermişdi. Oğul itkisinin üstündən də Əhməd dayının evlərini yandırılması o vaxt mənə çox ağır təsir olmuşdu. Daha heç demədim ki, bu, hələ harasıdır ki?.. Hələ bundan sonra imiş müsibətimiz, nəinki evimizi, kəndimizi, bütöv rayonumuzu yandırır məhv edəcəklər. Özümüzü də didərgin salacaqlarmış bu azğın, nankor qonşularımız.

2015-ci ilin 16 avqustu - bazar günü. Rayonumuzun işğalının 22 ilinin tamamına bir həftə qalmış Əhməd dayı yurd nisgili ilə bu dünyadan köç etdi. Nə Dağtumas torpağına, nə də şəhid oğlunun məzarına əli-ünü yetmədən, qəlbi, könlü intizar içində köçdü. Bəlkə də ruhu can qəfəsindən azad olan kimi bir quşa döndü, doğma torpaqlarımıza: arzuladığı evlərinin yanmış külə dönmüş ocaq yerinə, doğma şəhid balası Söhrabın uyuduğu məkana uçub getdi. Bəli, Əhməd dayının cismindən qopan ruhu səmada dolaşsın, həsretində olduğu yurd yerlərimizə sarı uçdu...

Bu dünyada cismi sakitlik-rahatlıq tapmadı, barı qoy o dünyada ruhun dinclik tapıb şad olsun, Əhməd dayı!..

Şakir Əlif oğlu

Təbrik edirik!

Əlizadə Muğan Qorxmaz oğlunu Sumqayıt Dövlət Universitetinin Tarix fakültəsinə daxil olması münasibəti ilə atası Qorxmaz, anası Mehparə, bacısı Xalidə və nənəsi Şüşəngül səmimi qəlbədən təbrik edir, ona təhsildə və həyatda böyük uğurlar diləyirlər.

Təbrikə Şakir müəllim də qoşulur, bütün arzularına- istəklərinə beləcə öz əzmi və iradəsi sayəsində qovuşacağı arzulayır. Tələbə adın mübarək!

Rəyha Məhəmmədli qızı Mərdanzadənin Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasına daxil olması münasibəti ilə anası Rəhilə müəllimə, bacısı Aşıq Derya, əmisi Şükür, bibiləri, babası İsmayıl səmimi qəlbədən təbrik edir, təhsildə və həyatda

böyük uğurlar arzulayırlar. Təbrikə Şakir müəllim də qoşulur, Tanrının həyatda ona ən böyük xoşbəxtlik nəsib etməsinə diləyir. Tələbə adın mübarək!

Yanğın təhlükəsi sovuşduruldu

Biləsuvar rayonu ərazisində məcburi köçkünlərin məskunlaşdıqları qəsəbələrə yolum düşmüşdü. Şahvəlli kəndindən olan Məmmədov Həsən Osman oğlunun yaşadığı 10-cu qəsəbə, 6-cı evdə güclü külək nəticəsində elektrik naqilləri dolaşmış, qısaqapanma nəticəsində yanğın təhlükəsi yaranmışdı. Dərhal telefon əlaqəsi ilə Cəbrayıl rayonunun işıq idarəsinə xəbər verildi. O saat da işıq idarəsinin simkeşləri Xəlil Əliyev və Həbil Məmmədov özlərini yerdirdilər. Işıq dirəyindəki nasazlığı aradan qaldırdılar, əllərindən gələnləni köməklilikləri elədilər. Beləcə, yanğın təhlükəsinin qarşısı alındı. Bir ev yanğından xilas olundu. Evin sakinləri Həsən Məmmədov, həyat yoldaşı Mələykə Mustafa qızı və ai-

lənin digər üzvləri onlara öz minnətdarlıqlarını çatdırdılar, məndən isə xahiş etdilər ki, bu fədakarlığı qəzetdə işıqlandırsın. Qoy bilsinlər ki, məcburi köçkün vəziyyətində yaşayan rayon əhalisinin çağırışına bu cür operativ qaydada cavab verirlər və baş verə biləcək hər hansı təhlükənin qarşısı da bax beləcə vaxtında alınır. Özü də heç bir təmənna-filan güdülmədən.

Biz də vəzifə postunda sayıq dayanan və xidməti borclarını layiqincə yerinə yetirən işıq idarəsinin əməkdaşlarına, eləcə də digər aidiyyəti qurumların rəhbərlərinə və işçilərinə çox sağ olun deyirik. İnsanlıqla vəzifə borcunu yerinə yetirənlər hər cür alqışa layiqdirlər.

Ş.Əlif oğlu

Cəbrayıl RİH, YAP rayon təşkilatı və "Xudafərin" qəzeti

Əhmədov Qənbər Məcid oğlu
Məmmədov Əhməd Xankiş
Cəbrayıl Zəminə Bakir qızı
Nəcəfov Ayaz Əli oğlu
Bayramova Şəfiqə İdris qızı
Əhmədov Həmzə Hübət oğlu
İsgəndərov Məhəmməd Fehrüz
Gülmalyev Əkbər Mirim oğlu
Süleymanov Nadir Savalan oğlu
Məhərrəmov Bənövşə Abbas
Həsənov Kamran Şamil oğlu
Məmmədova Ərkinaz Nəsirulla
Hüseynova Mehriban İsmayıl

İsmayılova Lala Məhəmmədqulu
Hüseynova Əfruz Məhəmmədli
Səfəralizadə Bülbül Rafiq
Süleymanov Məhəmməd Məmməd
Ağayeva Minəvvər Ağalar qızı
İsgəndərova Səltənət Paşa qızı
Bağirova Gülnisə Nəbi qızı
İbrahimov Lətif Muxtar oğlu
Əzizov Sədi Hüseyn oğlunun

vəfatlarından kədərli vəziyyətlərini bildirir və ailə üzvlərinə dərin hüznə başsağlığı verir.

Allah rəhmət eləsin!

Baş redaktor:
Şakir Əlif oğlu
ALBALIYEV

Qəzet Ədliyyə Nazirliyində qeydə alınıb.
H/h: 55233080000
kod: 200888
VÖEN: 9900003611
M/h: 013010001031
Kapitalbankın Cəbrayıl filialı
VÖEN: 8200035441
Ünvan: AZ 1037, Bakı şəh.,
Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə
"Azərbaycan" nəşriyyatı.
Telefon: (050) 644-96-65

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.
Materiallardakı faktların doğruluğuna müəlliflər cavabdehdir.
Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Qəzet "Açıq Səma" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib və "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib.
albalıyevshakir@rambler.ru
Sifariş №: 2725
Tiraj: 1000